

KOMISJON V. PRANTSUSMAA

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

13. juuli 2004*

Kohtuasjas C-262/02,

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: H. van Lier, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

keda toetab

Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik, esindaja: K. Manji, keda abistas *barrister* K. Beal,

menetlusse astujad,

versus

Prantsuse Vabariik, esindajad: G. de Bergues ja R. Loosli-Surrans,

kostja,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

mille esemeks on tuvastada, et Prantsuse Vabariik on rikkunud EÜ asutamislepingu artiklist 59 (muudetuna EÜ artikkel 49) tulenevat kohustust, kuna Prantsusmaa on teistes liikmesriikides toimuvate spordiürituste Prantsuse telekanalites edastamisele Prantsusmaal esitanud nõude eelnevalt kaotada alkohoolsete jookide reklaamid,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed P. Jann (ettekandja), A. Rosas, C. Gulmann, J.-P. Puissochet, J. N. Cunha Rodrigues, kohtunikud R. Schintgen, S. von Bahr ja R. Silva de Lapuerta,

kohtujurist: A. Tizzano,

kohtusekretär: vanemametnik M. Múgica Arzamendi,

arvestades kohtuistungil ettekannet,

olles 25. novembri 2003. aasta kohtuistungil ära kuulanud komisjoni, keda esindasid H. van Lier ja W. Wils, Prantsuse Vabariigi, keda esindasid G. de Bergues ja R. Loosli-Surrans, ning Ühendkuningriigi, keda esindas K. Manji, keda abistas *barrister* P. Harris, kohtukõned,

olles 11. märtsi 2004. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Euroopa Ühenduste Komisjon esitas 16. juulil 2002 Euroopa Kohtu kantseleisse saabunud hagiavaldusega EÜ artikli 226 alusel hagi, milles palus tuvastada, et Prantsuse Vabariik on rikkunud EÜ asutamislepingu artiklist 59 (muudetuna EÜ artikkel 49) tulenevat kohustust, kuna Prantsusmaa on teistes liikmesriikides toimuvate spordiürituste Prantsuse telekanalites edastamisele Prantsusmaal esitanud nõude eelnevalt kaotada alkoholsete jookide reklaamid.

Õiguslik raamistik

Olulised õigusnormid

- 2 10. jaanuari 1991. aasta suitsetamise ja alkoholismi vastu võitlemise seadus nr 91-32, nn Evin'i seadus (JORE, 12.1.1991, lk 615, edaspidi „nn Evin'i seadus”) muudeti alkoholsete jookide turustamise kohta käiva koodeksi artiklitega L.17–L.21, mis piiravad niisuguste alkoholsete jookide reklaami, mille alkoholisisaldus on üle 1,2%.

- 3 Nimetatud sätete kohaselt on alkohoolsete jookide otsene või kaudne telereklaam keelatud ning seda keeldu kordab 27. märtsi 1992. aasta määruse nr 92-280 artikkel 8, mis on vastu võetud 30. septembri 1986. aasta seaduse sidevabaduse kohta artikli 27 rakendamiseks ning mis sätestab reklaami ja sponsori üldpõhimõtted (JORE, 28.3.1992, lk 4313).
- 4 Muud reklaamiliigid on seevastu Prantsuse õigusaktidega lubatud. Alkohoolsete jookide reklaam on lubatud näiteks trükiajakirjanduses, raadios (v.a teatud kellaaegadel) või reklaamplakatite ja –siltide, sh spordirajatistesse paigaldatud reklaamtahvlite näol jne.
- 5 Prantsuse kriminaalõiguse kohaselt kvalifitseeritakse nn Evin'i seaduse rikkumine kui karistatav tegu (délit).

Menetlusnormid

- 6 30. septembri 1986. aasta loi n° 86-1067 relative à la liberté de communication'i (seadus sidevabaduse kohta), nn „Léotard” seaduse (JORE, 1.10.1986, lk 11755) artikli 42 esimese lõigu kohaselt teostab Conseil supérieur de l'audiovisuel (ringhäälingunõukogu; edaspidi „CSA”) järelevalvet nn Evin'i seaduse kohaldamise üle. CSA võib teleteenuste levitajatelt selles osas nõuda oma kohustuste täitmist ning juhul, kui nad neile seatud nõudeid ei täida, määrata neile halduskaristuse. Ühtlasi võib CSA edastada levitajate rikkumised lahendamiseks procureur de la République'ile (vabariigi prokurör).

Rakendusmeetmed

- 7 Prantsuse ametiasutused, st CSA ning noorsoo- ja spordiministeerium koos Prantsuse telekanalitega töötasid 1995. aastal välja käitumisjuhendi, mis avaldati *Bulletin officiel du ministère de la Jeunesse et des Sports*'is (noorsoo- ja spordiministeeriumi ametlik teataja) ning mis puudutas nn Evin'i seaduse normide tõlgendamist seoses välismaal toimuvate spordiürituste teleringhäälinguga (st otsene või taasedastamine), mille käigus on alkoholsete jookide reklaam nähtav näiteks reklaamtahvritel või spordisärkidel ning mida võib seega nimetatud seaduse mõttes pidada alkoholsete jookide kaudset telereklaami sisaldavaks.
- 8 See juhend ei ole õiguslikult siduv, kuid selles on sätestatud, et kahe maa osavõtul välismaal toimuvate spordiürituste puhul, mida juhendis nimetatakse „muud üritused“, peavad Prantsuse telesaadete edastajad ja teised isikud, kelle suhtes kohaldatakse Prantsuse seadusi (edaspidi koondnimetusega „Prantsuse telesaadete edastajad“) ning kes ei saa filmimise tingimusi kontrollida, võtma tarvitusele kõik kättesaadavad meetmed alkoholsete jookide kaubamärkide ekraanile ilmutamise vältimiseks. Seega peab Prantsuse telesaadete edastaja taasedastamise õiguste omandamisel teavitama välispartnereid Prantsuse õigusaktide nõuetest ning nimetatud juhendi normidest. Samamoodi peab telesaadete edastaja taasedastamise õiguste valdajalt vastavalt materiaalsetele võimalustele enne spordiürituste edastamist hankima teavet reklaamide kohta, mis selle sündmuse toimumiskohas asuvad. Lõpuks peab telesaadete edastaja võtma tarvitusele kõik kättesaadavad tehnilised vahendid, et vältida alkoholsete jookide reklaamtahvlite näitamist teleekraanil.
- 9 Mitme maa osavõtul välismaal aset leidvate spordiürituste puhul ei saa aga Prantsuse telesaadete edastajaid ekraanile ilmuvate reklaamide eest vastutavaks pidada, kuna nad edastavad pilti, mille filmimise tingimusi nad kontrollida ei saa.

- 10 Põhimenetlusele kohaldatavas sõnastuses defineerib käitumisjuhend mitme maa osavõtuga üritusi kui neid, „mille puhul väga mitmesse riiki taasedastatud pilti ei saa pidada peamiselt Prantsuse vaatajaskonnale suunatuks.” Kahe maa osavõtul toimuvaid üritusi defineeritakse kui „eelmises punktis nimetamata välismaal toimuvaid üritusi, kui nende taasedastamine on suunatud spetsiaalselt Prantsuse vaatajaskonnale”.
- 11 Lisaks käitumisjuhendi kehtestamisele on CSA pöördunud Prantsuse telesaadete edastajatete poole, et viimased nõuaksid alkoholsete jookide reklaamtahvlite mahavõtmist või loobuksid ürituse taasedastamisest täiesti. Vähemalt ühel korral edastas CSA asja vabariigi prokurörile Prantsuse telesaadete edastaja vastutusele võtmiseks. Pärast kõnealuste käitumisreeglite kehtestamist on CSA siiski vaid ühel korral sekkunud taolise telesaadete edastaja tegevusse — 1996. aasta oktoobris.

Kohtueelne menetlus

- 12 Olles andnud Prantsuse Vabariigile võimaluse esitada oma seisukoht, saatis komisjon nimetatud liikmesriigile 21. novembril 1996 põhjendatud arvamuse, milles leiti, et Prantsusmaal müüdavate alkoholsete jookide telereklaami keelamine juhul, kui tegemist on kaudse telereklaamiga, mis seisneb teistes liikmesriikides korraldatavate kahe maa osavõtul toimuvate spordiürituste teleülekanDES selliste reklaamtahvlite nägemises teleekraanil, on vastuolus teenuste osutamise vabadusega. Nimetatud liikmesriiki kutsuti üles arvamuse kättesaamisest kahe kuu jooksul võtma selle täitmiseks vajalikud meetmed.

- 13 Seejärel jätkus komisjoni ja Prantsuse ametiasutuste vaheline suhtlemine ning mainitud ametiasutused viisid käitumisjuhendisse sisse mitmed muudatused.
- 14 Leides siiski, et nn Evin'i seaduse rakendamisega kaasneb praktikas endiselt probleeme ja et Prantsuse ametiasutuste pakutud muudatused ei lahendanud olukorda, otsustas komisjon esitada käesoleva liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi.
- 15 Euroopa Ühenduste Kohtu põhikirja artikli 37 lõike 1 ja kodukorra artikli 93 lõike 1 alusel andis Euroopa Kohtu president 3. detsembri 2002. aasta määrusega Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigile loa menetlusse astumiseks, et toetada komisjoni nõudeid.

Hagi

- 16 Komisjon esitab oma hagi toetuseks vaid ühe väite, mis põhineb sellel, et EÜ asutamislepingu artikliga 59 on vastuolus Prantsuse seadus, mis keelab selles riigis turustatavate alkoholsete jookide telereklaami osas, mis puudutab kaudset telereklaami kahe maa osavõtul teiste liikmesriikide territooriumil toimuvate spordiürituste taasedastamisel ekraanil näha olevate reklaamtahvlite näol (edaspidi „kõnealust telereklaami puudutav kord”).

Poolte argumendid

- 17 Komisjon ja Ühendkuningriigi valitsus väidavad, et Prantsuse telereklaami puudutav kord on vastuolus EÜ asutamislepingu artikliga 59.
- 18 Kõnealune kord sisaldab nimelt piiranguid reklaamiteenustele ja telesaadete edastamist puudutavate teenuste osutamise vabadusele.
- 19 Kuigi seda võib põhimõtteliselt õigustada rahvatervise kaitse huvides, nagu on mööndud EÜ asutamislepingu artikli 56 lõikes 1 (muudetuna EÜ artikli 46 lõige 1), mida tuleb lugeda koos EÜ asutamislepingu artikliga 66 (nüüd EÜ artikkel 55), on taoline kord vastuolus proportsionaalsuse põhimõttega.
- 20 Prantsuse valitsus väidab seevastu, et Prantsuse telereklaami puudutav kord ei ole vastuolus EÜ asutamislepingu artikliga 59.
- 21 Kuigi kõnealune kord kujutab endast piirangut EÜ asutamislepingu artikli 59 mõttes, võib seda igal juhul õigustada rahvatervise kaitset puudutavate motiividega ja vajadusega vältida rakendatavast korrast kõrvalehoidmist. Lisaks väidab Prantsuse valitsus, et taoline kord on proportsionaalne taotletava eesmärgiga.

Euroopa Kohtu hinnang

- 22 EÜ asutamislepingu artikkel 59 nõuab teenuste osutamise vabaduse kõikide piirangute kaotamist, isegi kui need piirangud kehtivad kaudselt nii siseriiklike kui ka teiste liikmesriikide teenuste osutajate suhtes, kui nendega keelatakse või muul viisil takistatakse teises liikmesriigis asuva ja seal seaduslikult analoogseid teenuseid osutava teenuse osutaja tegevust (vt selle kohta 25. juuli 1991. aasta otsust kohtuasjas C-76/90: Säger, EKL 1991, lk I-4221, punkt 12, ja 3. oktoobri 2000. aasta otsust kohtuasjas C-58/98: Corsten, EKL 2000, lk I-7919, punkt 33). Lisaks sellele on teenuste osutamise vabadus kasulik nii teenuste osutajale kui ka tarbijale (vt selle kohta 31. jaanuari 1984. aasta otsust liidetud kohtuasjades 286/82 ja 26/83: Luisi ja Carbone, EKL 1984, lk 377, punkt 16).
- 23 Teenuste osutamise vabadust võib ühenduse ühtlustamismeedete puudumisel siseriiklike õigusaktidega piirata EÜ asutamislepingu artikli 56 lõikes 1, koostoimes selle artikliga 66, nimetatud põhjustel või ülekaaluka üldise huvi puhul (vt selle kohta 6. novembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-243/01: Gambelli jt, EKL 2003, lk I-13031, punkt 60).
- 24 Selles osas on liikmesriikide otsustada, milline on rahvatervise kaitse tase ning kuidas see saavutatakse. Siiski peavad liikmesriigid seda tegema asutamislepinguga seatud piiridest ning proportsionaalsuse põhimõttest kinni pidades (vt 25. juuli 1991. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-1/90 ja C-176/90: Aragonesa de Publicidad Exterior ja Publivia, EKL 1991, lk I-4151, punkt 16), mis tagab selle, et rakendatud meetmed on taotletud eesmärgi saavutamiseks sobivad ega lähe kaugemale sellest, mis on vajalik eesmärgi saavutamiseks (vt eriti eespool viidatud kohtuotsus Säger, punkt 15; 23. novembri 1999. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-369/96 ja C-376/96: Arblade jt, EKL 1999, lk I-8453, punkt 35; eespool viidatud kohtuotsus Corsten, punkt 39, ja 22. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-390/99: Canal Satellite Digital, EKL 2002, lk I-607, punkt 33).

- 25 Kuna antud valdkonnas puuduvad ühenduse ühtlustamismeetmed, siis tuleb põhikohtuasja puhul järgemööda uurida kolme aspekti, st seda, kas tegemist on piiranguga EÜ asutamislepingu artikli 59 mõttes, kas EÜ asutamislepingu artikli 56 seisukohalt, koostoimes artikliga 66, on põhikohtuasjas käsitletud telereklaami puudutavad õigusnormid põhjendatud ning kas need on proportsionaalsed.
- 26 Esiteks võib sedastada, et selliste põhikohtuasjas käsitletud telereklaami puudutavate sätete näol on tegemist teenuste osutamise vabaduse piiranguga EÜ asutamislepingu artikli 59 mõttes. Ühelt poolt on tegemist reklaamteenuste osutamise vabaduse piiranguga, kuna reklaamtahvlite omanikud peavad eelnevalt keelduma alkohoolsete jookide reklaamist, kui spordiüritust võidakse Prantsusmaal taasedastada. Teiselt poolt takistavad samad sätted teleprogrammide edastamist puudutavate teenuste osutamist. Prantsuse telesaadete edastajad peavad keelduma kõikide spordiürituste taasedastamisest, mille käigus on näha Prantsusmaal turustatavate alkohoolsete jookide reklaamtahvlid. Lisaks sellele ei saa väljaspool Prantsusmaad toimuvate spordiürituste korraldajad Prantsuse telesaadete edastajatele taasedastamise õigusi müüa, kui selliseid üritusi kajastavates teleprogrammides võib sisalduda nimetatud alkohoolsete jookide kaudne telereklaam.
- 27 Sellega seoses ei saa vastuvõetavaks tunnistada Prantsuse valitsuse väiteid, millega ta püüdis tõrjuda kõnealuse seaduse määratlemist piiranguna EÜ asutamislepingu artikli 59 mõttes.
- 28 Isegi kui telepilti on võimalik tehniliselt töödelda nii, et alkohoolsete jookide reklaamtahvlid oleksid valikuliselt varjatud, toob taoliste võtete kasutamine kaasa

suuremaid lisakulutusi Prantsuse telesaadete edastajatele, nagu seda Prantsuse valitsus kohtuistungil muu hulgas möönis.

29 Mis puudutab väidet, et Prantsuse telereklaame käsitlev kord puudutab mitte-diskrimineerival viisil mitte ainult Prantsusmaal valmistatud alkohoolseid jooke, vaid ka mujalt pärinevaid Prantsusmaal müüdavaid alkohoolseid jooke, siis selles osas leiab Euroopa Kohus, et teenuste osutamise vabaduse küsimuses omab käesolevas kohtuasjas tähtsust ainult kõnealuse teenuse päritolu.

30 Teiseks tuleb sedastada, et sätted, nagu seda on põhikohtuasjas käsitletud telereklaami puudutavad õigusnormid, teenivad EÜ asutamislepingu artikli 56 lõike 1 mõttes rahvatervise kaitse eesmärki, nagu kohtujurist oma ettekande punktis 69 selgesõnaliselt märkis. Meetmetega, mis piiravad alkohoolsete jookide reklaami ning on seega suunatud alkoholi kuritarvitamise vastu, kaitstakse rahvatervist (vt 10. juuli 1980. aasta kohtuotsus 152/78: komisjon v. Prantsusmaa, EKL 1980, lk 2299, punkt 17; eespool viidatud kohtuotsus Aragonesa de Publicidad Exterior ja Publivia, punkt 15, ja 8. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-405/98: Gourmet International Products, EKL 2001, lk I-1795, punkt 27).

31 Kolmandaks on oluline märkida, et sätted, nagu seda on põhikohtuasjas käsitletud telereklaami puudutavad õigusnormid, on rahvatervise kaitse eesmärgi täitmiseks sobivad. Samuti ei lähe need sätted kaugemale sellest, mis on vajalik sellise eesmärgi saavutamiseks. Nende sätetega piiratakse televisiooni kaudu alkohoolsete jookide

reklaamtahvlite nägemist ning seetõttu võivad need vähendada selliste teadaannete edastamist, mis omakorda piirab televaatajate julgustamist alkohoolsete jookide tarbimiseks.

32 Siinkohal ei saa nõustuda komisjoni ja Ühendkuningriigi valitsuse väidetega, mille kohaselt Prantsuse kord on vastuolus proportsionaalsuse põhimõttega.

33 Mis puudutab väidet, et Prantsuse telereklaame käsitlev seadus ei ole järjekindel, kuna seda rakendatakse vaid alkohoolsete jookide puhul, mille alkoholisisaldus on üle 1,2%, see puudutab vaid telereklaame ning seda ei kohaldata tubakareklaamile, leiab Euroopa Kohus, et see on liikmesriigi otsustada, milline on rahvatervise kaitse tase ning kuidas see saavutatakse (vt eespool viidatud kohtuasi Aragonesa de Publicidad Exterior ja Publivia, punkt 16).

34 Selle väite osas, mille kohaselt Prantsuse telereklaame käsitleva korra tagajärjel ei tohi üritusi tervenisti edastada, kusjuures on olemas vähem piiravaid meetmeid rahvatervise kaitse tagamiseks, leiab Euroopa Kohus kohtujuristi ettepaneku punktide 103 ja 104 põhjendustest tulenevalt, et arvestades esiteks praegu saadaval olevaid tehnilisi võtteid ja teiseks nende liigset kulukust, ei ole praegu lihtsamaid meetmeid, mille abil saaks kõrvaldada või peita spordiürituse taasedastamise käigus reklaamtahvlitelt nähtavat alkohoolsete jookide kaudset telereklaami. Kuna seda reklaami näeb teleekraanil vaid korra ja vaid mõne sekundi vältel, ei ole võimalik reklaami sisu kontrollida ega lisada selle teleekraanile ilmumisel hoiatusi alkohoolsete jookide liigsest tarbimisest tulenevate ohtude kohta.

- 35 Väite kohta, et vastavalt Prantsuse telereklaame käsitlevale korrale on alkohoolsete jookide reklaam lubatud juhul, kui Prantsuse vaatajaskond on absoluutarvudes väga suur (riikidevahelised üritused), kuid on seevastu keelatud, kui vaatajaskond on arvult väiksem (kahe maa osavõtul toimuvad üritused), leiab Euroopa Kohus, et piirates kaudset reklaami, mida näidatakse Prantsuse vaatajaskonnale suunatud spordiürituste taasedastamisel ja mis on nende ürituste puhul suunatud ainult sellele vaatajaskonnale, kahjustab sellest korrast tulenev kõnealune meede vähem teenuste vaba liikumist ning on järelikult rohkem kooskõlas taotletud eesmärgiga.
- 36 Sama kehtib väite kohta, et Prantsuse telereklaame puudutavat korda kohaldatakse ainult Prantsusmaal müüdavate alkohoolsete jookide telereklaamidele. Kui vaidlusalune keeld piirdub Prantsusmaal müüdavate kaupade reklaamiga ja kui selle keelu kohaldamisulatus sellega piirneb, leevenevad teenuste osutamise vabadust puudutavad piirangud ning selle tagajärjel vastavad meetmed seatud eesmärgile enam.
- 37 Mis puudutab väidet, et alkohoolsete jookide reklaam on mõnedes liikmesriikides lubatud, leiab Euroopa Kohus — nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 106 on selgelt öelnud —, et kui üks liikmesriik kehtestab leebemad seadused kui mõni teine liikmesriik, ei tähenda see seda, et viimase seadused rikuksid proportsionaalsuse põhimõtet (10. mai 1995. aasta otsus kohtuasjas C-384/93: Alpine Investments, EKL 1995, lk I-1141, punkt 51).
- 38 Mis puudutab väidet, mille kohaselt Prantsuse reklaami puudutava korra kohaldamisega võib kaasneda topeltjärelvalve, kuna teises liikmesriigis on see juba seal kehtiva protseduuri järgi sisse seatud, leiab Euroopa Kohus — nagu kohtujurist

on oma ettepaneku punktis 105 öelnud —, et kui liikmesriik, milles spordiüritus korraldatakse, keelab alkohoolseid jooke reklaamivate reklaamtahvlite näitamise telepildis, võib nimetatud üritust Prantsusmaale taasedastada ilma, et oleks tarvis teostada järelevalvet. Kui liikmesriigis, kus üritus toimub, sellist keeldu ei kehti, teostavad järelevalvet vaid Prantsuse ametiasutused.

39 Väite osas, mille kohaselt mõned kõnealuse korra sätted on ebaselged, leiab Euroopa Kohus, et kohtujuristi ettepaneku punktis 91 toodud põhjendustel on kõnealused sätted piisavalt selged ja täpsed. Kõnealune telereklaame puudutav kord sätestab asjassepuutuvate telesaadete edastajate seisukohast piisavalt täpselt need juhtumid, mil spordiürituste taasedastamine on keelatud.

40 Eelnevatest kaalutlustest tuleneb, et ainsat väidet, mille komisjon oma hagiavalduse toetuseks on esitanud, ei saa vastu võtta, seega tuleb hagi jätta rahuldamata.

Kulud

41 Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel peab kohtuvaidluse kaotanud pool kandma kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna Prantsuse Vabariik esitas nõude jätta kohtukulud komisjoni kanda ning et kohtuotsus on tehtud viimase kahjuks, jäetakse kohtukulud komisjoni kanda. Tuginedes nimetatud artikli punkti 4 esimesele lõikele, peab Ühendkuningriik kandma enda kohtukulud ise.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS (suurkoda)

otsustab:

- 1. Jätta hagi rahuldamata.**
- 2. Mõista kohtukulud välja Euroopa Ühenduste Komisjonilt.**
- 3. Jätta Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi kohtukulud tema enda kanda.**

Skouris

Jann

Rosas

Gulmann

Puissochet

Cunha Rodrigues

Schintgen

von Bahr

Silva de Lapuerta

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 13. juulil 2004 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

V. Skouris